

КУСУФ НАМОЗИ

05:00 / 04.01.2017 17822

Кусуф сўзи қуёш тутилишига ишлатилади. Хусуф сўзи ой тутилишига ишлатилади. Бу ўрганиб қолинган одат. Амалда эса иккаласи бир-бирининг ўрнига алмаштирилиб ишлатилаверади. Шунинг учун биз сарлавҳада матнга мос қилиб кусуф, деб қўйдик. Аммо, бундан қуёш ва ой тутилишини англаниши тушунилиши керак. Келгусида эса маънога қараб, қуёш тутилиши ёки ой тутилиши ибораларини ишлатамиз.

Муғийра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Иброҳим ўлган кун қуёш тутилди. Одамлар: «Иброҳим ўлгани учун тутилди», дедилар. Шунда Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Албатта, қуёш ва ой Аллоҳнинг оятларидан икки оятдир. Улар бировнинг ўлгани учун ёки ҳаёти учун тутилмайдилар. Бас, қачонки уларни (тутилганини) кўрсангиз, то очилиб кетгунча Аллоҳга дуо қилинглар», дедилар». Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

Бошқа бир ривоятда эса: «Жоҳилият аҳли, албатта, қуёш ва ой фақат ер аҳли улуғларидан бир улуғнинг ўлими учунгина тутилади, дер эдилар. Албатта, икковлари бирор кишининг ўлими учун ёки ҳаёти учун тутилмайдилар. Лекин, икковлари Аллоҳнинг махлуқларидан икки махлуқдирлар. Аллоҳ ўз махлуқида нимани хоҳласа шуни пайдо қилур. Бас, икковларидан қайси бири тутилса, то очилиб кетгунча намоз ўқинглар», дейилган.

Шарҳ: Иброҳим Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг Миср подшоси Муқовқис томонидан у зотга ҳадя қилинган чўрилари Мория Қибтия розияллоҳу анҳодан туғилган ўғилларидир. Иброҳим ўнинчи ҳижрий санада вафот этган. Умри ўн саккиз ойлик бўлган. Бақийъга дафн қилинган.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Албатта, биз сенинг ўлимингдан маҳзунмиз, Эй, Иброҳим», деб овоз чиқармай, кўзларидан ёш оқизиб йиғлаганлар.

Ушбу ҳадиси шарифнинг икки ривоятини қўшиб ўрганадиган бўлсак, унда жоҳилият пайтида мавжуд бўлган нотўғри эътиқодларидан бирини тўғрилаш содир бўлганини билиб оламиз.

Ислом дини инсониятнинг барча жоҳилий ақидаларини тўғрилагани маълум ва машҳур. Ушбу ривоятдан жоҳилият даврида табиий ҳодисалар ҳақида ҳам нотўғри эътиқод ва тасаввурлар мавжуд эканини билиб олмоқдамиз. Жоҳилият аҳли қуёш ёки ой тутилса бирор улуғ одам туғилгани ёки ўлгани учун тутилмоқда, деб эътиқод қилишар экан.

Ана ўша эътиқод таъсири ила Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўғиллари Иброҳим вафот этган куни қуёш тутилгани учун одамлар, қуёш улуғ Пайғамбарнинг ўғли Иброҳим ўлгани учун тутилди, деб гап тарқатишди. Кишиларда шундоқ тасаввур мавжуд. ўз улуғлари шарафини ошириш учун баъзи бир табиий ҳодисаларни ҳам ўша улуғларга боғлаб кўрсатишга ҳаракат қиладилар. Агар ўша улуғ сохта улуғ бўлса, бундоқ тасарруфлардан хурсанд бўлади. Балки, ўзида шундоқ хислат борлигини даъво ҳам қилади. Ҳеч бўлмаса ғурур билан одамларнинг, фалончи келгани учун қуёш чиқиб кетди, у бўлди, бу бўлди, дейишларига шароит яратиб беради.

Аммо, улуғ зот ҳақиқий улуғ бўлса, ўзининг кимлигини билса, Аллоҳнинг бандаси эканини тўлиқ ҳис қиладиган бўлса, бундоқ ноўрин гап-сўзларга йўл бермайди. Ҳамма нарсани очиқ-ойдин айтади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳақиқатан улуғларнинг улуғи бўлганлар. Аллоҳ таоло У зот соллаллоҳу алайҳи васалламга барча Пайғамбарларга берган мўъжизалардан ҳам кўпроқ мўъжизаларни берган. Айни мавзу бўйича гапирадиган бўлсак, мушрикларнинг талаби ила уларга осмондаги ойни Аллоҳ таолога дуо қилиб иккига бўлиб кўрсатганлар. Шундоқ бўлгандан кейин у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг шарафларига табиатда баъзи ўзгаришлар бўлиши ҳеч гап эмас эди. Жумладан, ёлғиз ўғиллари, жигаргўшалари, йиғиларига сабаб бўлган Иброҳимнинг ўлими муносабати ила қуёш тутилиши ғариб иш эмас эди. Лекин, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламга сохта обрў керак эмас. Ҳамма нарса ўз ҳолича бўлиши лозим. Шунинг учун ҳам одамларнинг қуёш тутилиши ҳақидаги нотўғри гапларини дарҳол тузатдилар.

«Албатта, қуёш ва ой Аллоҳнинг оятларидан икки оятдир. Улар бировнинг ўлиши учун ёки ҳаёти учун тутилмайдилар. Лекин, икковлари Аллоҳнинг махлуқларидан икки махлуқдирлар. Аллоҳ ўз махлуқида нимани хоҳласа

шунни пайдо қилур», дедилар».

Оят сўзи белги, аломат, мўъжиза маъноларини англатади. Шу маънода қуёш ва ой ҳам Аллоҳнинг оятлари, У зотнинг биру борлигининг белгилари, аломатлари экани, Аллоҳнинг ҳар нарсага қудрати етишини тасдиқловчи мўъжизалари эканига ҳеч шубҳа йўқ. Қуёш билан ойнинг борлигининг ўзи, уларнинг осмонда туришлари, маълум вақтда чиқиб, маълум вақтда ботишлари, иситиб, нур сочишлари, дунёга берилаётган сонсиз саноқсиз фойдаларининг ҳар бири алоҳида бир битмас-туганмас мўъжиза, Аллоҳ таолони биру борлигига, қодиру мудаббирлигига белги-аломатдир.

Қуёш билан ой ҳар қанча улкан бўлсалар ҳам, ҳар қанча аниқ ҳаракатда бўлсалар ҳам, ҳар қанча кўп фойда-манфаат бераётган бўлсалар ҳам, баъзи бир қавмлар эътиқод қилганларидек, Худо эмаслар. Балки, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам марҳамат қилганларидек, Аллоҳ таолонинг махлуқларидан икки махлуқ, холослар. Аллоҳ таоло эса ўз махлуқларида нимани хоҳласа ўшани жорий қилади. Жумладан, хоҳлаган пайтда Қуёшни ёки ойна тутилтиради. Шундоқ, улкан нарсалар, ҳатто баъзи қавмлар худо деб эътиқод қиладиган нарсалар тутилиб, асл ҳолидан бошқа бир ҳолга тушиб, ҳолатининг ёмонлашуви ожиз бандаларни эътиборини тортиши керак. Чунки, Қуёш ва Ойдаги бу ўзгариш дунёнинг бутунлай ўзгариб кетишига, қиёмат қоим бўлиб кетишига бошланиш бўлиши ҳам мумкин. Шунинг учун мўмин-мусулмонлар Қуёш ва Ойнинг тутилишини кўришлари билан Аллоҳ таолонинг қудратига тан бериб, У зотга ёлвориб дуо қилишлари, намоз ўқишлари керак. Мазкур дуо ва намозлар то тутилган Қуёш ёки Ой очилиб кетгунча бўлиши керак.

Ҳа, табиатдаги улкан нарсалар бўлмиш Қуёш ва Ойнинг тутилишлари, ўзларининг оддий ҳолатларидан чиқиб ноқулай ҳолатга тушиб қолишлари беҳикмат эмас. Бу ҳодисадан ўрнак-эътибор олиш керак. Қуёш ва Ойнинг тутилиши бир неча ибратларга далолат қилади:

1. Қуёш ва Ойна Аллоҳ ўз тасарруфида тутиб туриши.
2. Қуёш ва Ойна худо деб эътиқод қилувчиларнинг эътиқоди асоссиз экани. Агар икковлари ёки бирлари Худо бўлганида тутилмас эдилар.
3. Ғофил қалблар бундай ҳодисадан чўчиб уйғониши.
4. Қиёмат шу шаклда бошланиши мумкинлигини эслаш.

Ва бошқалар.

Демак, сиз билан биз мусулмонлар ушбу ҳадисдан энг аввало эътиқод бобида фойдалар оламиз. Қолаверса, Қуёш ва Ой тутилганда шариатимиз амри бўйича дуо қилиб, намоз ўқишимиз кераклигини билиб оламиз. Мазкур дуо ва намоз қандоқ бўлишини келгуси ҳадислардан ўрганамиз.

КУСУФ НАМОЗИГА ЧАҚИРИШ

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида қуёш тутилганида, жамоат намозга, деб нидо қилинди». Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Қуёш тутилганда жамоат намози ўқилиши.
2. Қуёш тутилгани учун ўқиладиган намозга «Жамоат намозга!» деб нидо қилиниши.

КУСУФ НАМОЗИНИНГ ТУРЛАРИ

Абу Бакра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларида эдик. Қуёш тутилиб қолди. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам туриб ридоларини судраб (тезлаб) масжидга кирдилар. Биз ҳам кирдик. Бас, биз билан то қуёш очилиб кетгунча икки ракъат намоз ўқидилар». Бухорий ва Насай ривоят қилган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиснинг бошқа бир ривоятида, «ушбу намозингизга ўхшаган икки ракъат намоз ўқидилар», дейилган.

Жумҳур уламолар наздида кусуф намози суннатдир. ҳанафий мазҳаби ушбу ҳадисни олиб, кусуф намози ҳам бошқа нафл намозларга ўхшаган

бўлади, дейди.

Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Қуёш тутилганда ташвишга тушиб, намоз ўқишга шошилиш зарурлиги. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам шундоқ қилганлар.
2. Масжидда жамоат билан икки ракъат намоз ўқиш кераклиги.
3. Кусуф намози қуёш очилгунча давом этиши.

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида қуёш тутилди. Бас, у зот туриб одамларга имом бўлиб намоз ўқидилар. Қиёмда узоқ турдилар. Сўнг рукуъ қилиб, рукуъда узоқ турдилар. Кейин тикланиб, қиёмда узоқ турдилар. Бу аввалги қиёмдан озроқ эди. Сўнгра рукуъ қилиб, рукуъда узоқ турдилар. Бу аввалги рукуъдан озроқ эди. Сўнгра сажда қилиб, саждада узоқ турдилар. Кейин иккинчи ракъатда ҳам биринчи ракъатда қилганларига ўхшаш қилдилар. Сўнг намозни тугатдилар. ўшанда қуёш очилган эди. Удан кейин одамларга хутба қилдилар. Аллоҳга ҳамду сано айтганларидан кейин:

«Албатта, қуёш ва ой Аллоҳнинг оятларидан икки оятдир. Улар бировнинг ўлими учун ёки ҳаёти учун тутилмайдилар. Бас, қачон ўшандоқ бўлганини кўрсангиз Аллоҳга дуо қилинг, такбир айтинг, намоз ўқинг ва садақа қилинг», дедилар. Сўнгра яна:

«Эй, уммати Муҳаммад! Аллоҳга қасамки, Аллоҳчалик ҳеч биров ўз бандасининг ёки чўрисининг зино қилишига рашк қилмайди.

Эй, уммати Муҳаммад! Аллоҳга қасамки, агар мен билганни билганингизда, албатта, оз кулиб, кўп йиғлар эдингиз», дедилар». Бешовлари ривоят қилган.

Бошқа бир ривоятда: «Кейин бошларини кўтариб, самиъаллоҳу лиман ҳамида, Роббанаа лакал ҳамд», дедилар», дейилган.

Шарҳ: Оиша онамизнинг ушбу ҳадисларини ҳанафий мазҳабдан бошқа мазҳаблар кусуф намози қандоқ ўқилишига далил қилиб олганлар. Кўриниб турибдики, бу турдаги кусуф намозида, бир ракъатда икки қиём, икки рукуъ ва икки қироат, икки сажда бор.

Биринчи қироат ва қиём узун бўлади. ўша мазкур намозда иштирок этганлар сураи «Бақара»ни ўқигунча муддат, деб тахмин қилганлар.

Иккинчи қиём ва қироат биринчисидан озроқ бўлади. Мазкур вақтни «Оли Имрон» сурасини ўқигунча муддат, деб тахмин қилинган.

Шунингдек, биринчи рукуъдаги тасбиҳ ҳам узун айтилади. «Бақара» сурасидан юз оят қироат қилгунча вақт, деб тахмин қилинган.

Иккинчи рукуъдаги тасбиҳ айтиш биринчисидан озроқ бўлади. Саксон оят тиловат қилингунча муддат, деб тахмин қилинади. Кейин рукуълар узунлигига икки сажда ҳам қилинади. Иккинчи ракъат ҳам худди биринчи ракъатга ўхшаган бўлади.

Ушбу ҳадисдан юқорида зикр қилинган фойдалардан ташқари қуйидаги фойдаларни оламиз.

1. Кусуф намозини қуёш очилиб кетгунча ўқиш.
2. Кусуф намозидан кейин хутба қилиш. Чунки, одамлар ҳодисадан ҳаяжонланиб, таъсирланиб турганларида, мавъизани яхши қабул қиладилар.
3. Хутба бошлашда Аллоҳга ҳамд сано айтиш зарурлиги.
4. Қуёш ёки ойнанинг тутилганини кўрганда Аллоҳга дуо қилиш, такбир айтиш, намоз ўқиш ва садақа бериш керак.
5. Зинонинг ўзи ёмон нарса экани бир банда зино қилганда энг қаттиқ ғазабланадиган зот Аллоҳ экани.
6. Одамлар Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга ўхшаб, Аллоҳнинг гуноҳкорларни қандай азоблаши, қиёматда нималар бўлиши каби нарсаларни яхши билиб, тушуниб етганларида кулмай йиғлаб ўтишларига тўғри келиши.
7. Кусуф намозидан ҳам рукуъдан бош кўтарганда самиъаллоҳу лиман ҳамида. Роббанаа лакалҳамд, дейилиши.

Яна ўша кишидан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам олти рукуъ ва тўрт сажда ила намоз ўқидилар».

Муслим, Аҳмад, Абу Довуд ва Термизий ривоят қилган.

Термизийнинг лафзида: Ибн Аббосдан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам кусуф намози ўқидилар. Бас, қироат қилдилар ва рукуъ қилдилар. Кейин қироат қилиб, яна рукуъ қилдилар. Сўнг қироат қилиб, яна рукуъ қилдилар, деб уч марта айтди. Сўнг икки марта сажда қилдилар. Бошқа ракъат ҳам шунга ўхшаш бўлди», дейилган.

Шарҳ: Бу тур кусуф намозида ҳар ракъатида уч қиём, уч қироат, уч рукуъ ва икки сажда бўлиши кўриниб турибди.

Яна ўша кишидан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам кусуф намоз ўқидилар. Қироат қилиб, рукуъ қилдилар. Қироат қилиб, рукуъ қилдилар. Қироат қилиб, рукуъ қилдилар. Қироат қилиб, рукуъ қилдилар. Сўнг сажда қилдилар. Бошқа ракъатда ҳам шунга ўхшаш бўлди». Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Бу тур кусуф намозида ҳар ракъатда тўрт қиём, тўрт қироат, тўрт рукуъ ва икки сажда бўлиши кўриниб турибди.

Ушбу кўринишдаги кусуф намозларидан қайси бир турини ўқилса, суннатга мувофиқ бўлади. Аммо, ҳар ким ўз мазҳабида танланган турни ўқиса афзал бўлади. Шунда кўпчилик ичида гап-сўз, хилоф ва уруш-жанжал чиқмайди.

ОЙ ТУТИЛГАНДА ҚИРОАТНИ ОШКОРА ҚИЛИБ, ҚУЁШ ТУТИЛГАНДА МАХФИЙ ҚИЛИБ ЎҚИШ

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: «Набий ой тутилганидаги намозда қироатни ошкора қилдилар». Икки шайх ва Насай ривоят қилади.

Шарҳ: Чунки, ой кечаси тугилади. Кечасига жамоат намозида эса қироат ошкора бўлади.

Самура розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қуёш тутилганда бизга имом бўлиб намоз ўқидилар. Биз у зотнинг овозларини эшитмадик». Сунан эгалари ривоят қилган.

Шарҳ: Чунки, қуёш кундузи тугилади. Кундузи жамоат намозларида қироат махфий бўлади.

КУСУФ НАМОЗИДАГИ ҚИРОАТ

Убай ибн Каъб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида қуёш тутилди. Бас, у зот одамларга имом бўлиб намоз ўқидилар ва узун суралардан қироат қилдилар». Абу Довуд ривоят қилди. Ал-Ҳоким, ишончли, деган.

Шарҳ: Кусуф намозида қироат узун бўлиши ўтган ривоятлардан ҳам маълум бўлиб келмоқда. Ушбу ҳадиси шарифда эса ўша ўтган умумий маънолар яна бир бор таъкидланиб келмоқда.

Оиша розияллоҳу анҳо: «Кусуф намозида эдик. Бас, у зотнинг қироатларини биринчи ракъатда «Бақара» сурасига, иккинчисида эса, «Оли Имрон»га тахмин қилдим», деганлар». Абу Довуд ривоят қилган.

Шарҳ: Ривоятнинг зоҳиридан мазкур кусуф намози оддий икки ракъатли нафл намозга ўхшаш бўлгани кўриниб турибди. Ундаги қироат эса узун ва махфий бўлган.

ХУТБА

Асмаа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам намоздан чиқдилар. Қуёш очилиб бўлган эди. Сўнг хутба қилдилар. У зот Аллоҳга муносиб ҳамду сано айтдилар. Сўнгра: «Аммо баъду», дедилар». Икки шайх ривоят қилган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Кусуф намозини қуёш очилганда тамом қилиш.
2. Кусуф намозидан кейин хутба қилиш кераклиги.
3. Хутбани Аллоҳнинг жалолига муносиб ҳамду-сано билан бошлаш зарурлиги.
4. Хутбада ҳамду санодан кейин, «Аммо баъду», дейиш.

НАМОЗ ЎРНИГА АЛЛОҲГА ИЛТИЖО ҚИЛИШ ВА ЯХШИЛИК ҚИЛИШ КИФОЯ ҚИЛАДИ

Абу Мусо розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Албатта, ушбу Аллоҳ юборадиган оятлар бировнинг ўлими ёки ҳаёти учун бўлмайди. Лекин, Аллоҳ уларни бандаларини қўрқитиш учун юборади. Бас, улардан бир нарсани кўрсангиз, Аллоҳга зикр ва дуо қилишга, истиффор айтишга шошилишга», дедилар». Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиснинг аввалида «Қуёш тутилди. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам худди қиёмат қоим бўладигандек Аллоҳдан қўрқиб, шошилиб ўринларидан туриб масжидга кирдилар ва қиём, рукуъ ва саждаларини узун қилиб намоз ўқидилар. Мен у зотнинг бундоқ қилганларини ҳеч кўрмаган эдим», дейилган.

Демак, кусуф намози ўқилган, у ҳолда ҳадиснинг иккинчи ярмини кусуф намози ўрнига Аллоҳга илтижо қилиш ва яхшилик қилиш кифоя бўлишига қандоқ далил бўлади. Бу шайх Мансур Али Носифнинг ижтиҳодлари бўлади, холос.

Агар, намоз ўқиш билан бирга Аллоҳга зикр ва дуо қилишга, истиффор айтишга шошилиш, дейилганда яхши бўлар эди. Эҳтимол Мансур Али Носиф раҳматуллоҳи алайҳи ҳадиснинг биз келтирган аввалги қисмини кўрмаган бўлсалар керак.

Бу ҳадиси шарифда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам қуёш ва ойни тутилиши ҳамда шунга ўхшаш табиатда содир бўлиб турадиган, зилзила, бўрон, сел каби ҳодисалар Аллоҳ таолонинг биру борлиги, ҳар нарсага қодир эканининг белгилари эканини баён қилмоқдалар. Шу билан

бирга у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам, ушбуга ўхшаш ҳодисаларни содир этишдан Аллоҳ таоло ўз бандаларини огоҳлантириш ва қўрқитишни ирода қилишни тушунтирмоқдалар.

Аллоҳ таоло хоҳласа, бир зумда ҳамма ёқни остин-устин қилиб осий бандаларни ҳалок қилиб улардан интиқом олиши осонлиги мазкур ҳодисалардан тушуниб олиш керак.

Шунинг учун мазкурларга ўхшаш ҳодисалар содир бўлиши билан, дарҳол Аллоҳга ёлборишга ўтиш керак. Аллоҳ таолонинг зикрини қилиб, дуолар қилиб, У зотга истиффор айтишга ўтмоқ зарур. Чунки, мазкур бало офатларга дучор қиладиган ҳам, улардан сақлаб қоладиган ҳам Аллоҳнинг ўзи.

Асмаа розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қуёш тутилганда қул озод қилишга амр қилдилар». Бухорий ва Абу Довуд ривоят қилган.

Шарҳ: Исломда қул озод қилиш энг афзал хайрли ишлардан ҳисобланган. Ислом биринчи бўлиб қулдорликка қарши курашган. Бошига бало-офат келиши эҳтимолидан қўрққан кишиларни ҳам қул озод қилишга тарғиб қилган. Агар шу ишни қилсалар саломат қолишларини ваъда қилган.

ПАЙҒАМБАР СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМГА КУСУФ НАМОЗИДА КАШФ ҚИЛИНГАН НАРСАЛАР

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида қуёш тутилди. Бас, намоз ўқидилар, қиёмда узоқ турдилар. Бас, у зот соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Албатта, қуёш ва ой Аллоҳнинг оятларидан икки оятдир. Улар бировнинг ўлими ёки ҳаёти учун тутилмайдилар. Қачонки, буни кўрсангиз, Аллоҳни зикр қилинглар», дедилар. Одамлар:

«Эй, Аллоҳнинг Расули, сизни турган мақомингизда бир нарсани ушлаганингизни, сўнгра чўчиб орқага қайтганингизни кўрдик?» дейишди.

У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Шубҳасиз, мен жаннатни кўрдим. Бир шингил (узум)ни ушладим. Агар уни (узиб) олганимда, албатта, дунё боқий турганича ундан ер эдингиз. Ва менга дўзах кўрсатилди. Бугунги манзарадек даҳшатли манзарани ҳеч кўрганим йўқ. Унинг аҳлининг аксари хотинлар эканини кўрдим», дедилар.

«Нима учун, эй, Аллоҳнинг Расули?» дейишди.

«Куфрлари учун», дедилар.

«Аллоҳга куфр келтирадиларми?» дейишди.

«Эрларига куфрони неъмат қилишади. Яхшиликка куфрони неъмат қилишади. Агар улардан бирига умр бўйи яхшилик қилсанг ҳам, сўнгра сендан бир (ёқмайдиган) нарса кўрса, сендан ҳеч яхшилик кўрганим йўқ, дейди», дедилар». Икки шайх ва Насий ривоят қилган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Намозда озгина амал жоиз эканлиги. Чунки, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам кусуф намозида қўлларини узатиб бир бир нарсани ушлаганлар, сўнгра чўчиб, орқага тисарилганлар. Бу ҳолни у зотга иқтидо қилиб намоз ўқиётган саҳобаи киромлар кўрганлар. Шунинг учун намоздан кейин бу ҳолда савол беришган.
2. Бировдан содир бўлган тасарруфни тушунмаса сўраш жоизлиги.
3. Жаннатнинг ҳозирда борлиги, уни Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам кўрганлари.
4. Жаннат мевалари борлиги, улардан бир шингилни Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам ушлаб кўрганлари.
5. Агар жаннат мевасини бир шингил бу дунёда бўлса, уни дунё тургунча еса ҳам тамом бўлмаслиги. Чунки, жаннатнинг ҳамма нарсаси боқийдир.
6. Фоний дунёда боқий нарса бўлмаслиги. Шунинг учун ҳам Пайғамбаримиз жаннатдаги шингилни ушласалар ҳам узиб олмаганлари.
7. Дўзахнинг ҳозирда борлиги ва уни Пайғамбаримиз алайҳиссалом кўрганликлари.
8. Дўзахнинг даҳшатидақа даҳшат ва кўрқинчидақа кўрқинч бу дунёда йўқлиги.

9. Дўзах аҳлининг аксари хотинлар экани.
10. Олим кишидан баъзи нарсаларни, нима учун? деб сўраш мумкинлиги.
11. Аллоҳга куфр келтирмаган кишилар ҳам дўзахга тушишлари.
12. Яхшиликни инкор қилишга ҳам куфр сўзини ишлатиш мумкинлиги.
13. Эрига куфрони неъмат қилган хотин дўзахга тушиши аниқ нарса экани.
14. Яхшиликка куфрони неъмат қилиш дўзахга тушишга сабаб бўлиши.
15. Аёлларнинг арзимаган нарса учун бутун яхшиликларни унутиб юборишлари.

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади у киши, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида қуёш тутилди, деб туриб узун ҳадис келтирган ва жумладан, қуйидагиларни айтган: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Сизга ваъда қилинган нимаики нарса бўлса, ҳаммасини ушбу намозимда кўрдим. Батаҳқиқ, дўзахни келтирилди. Ана ўша, олови менга тегмасин, деб орқа тисарилганимни кўрганингиздир. Ҳаттоки, унда илмоқли асо эгасини ҳам кўрдим. Дўзахда ичакларини судраб юрибди. Илмоқли асоси ила ҳожиларни ўғирлар эди. Агар билиниб қолса, илмоқли асомга илиниб қолибди дер эди. Агар ғофил қолинса, олиб кетар эди. Унда ҳаттоки мушук соҳибасини ҳам кўрдим. У аёл мушукни боғлаб қўйиб, то ўлгунича унга таом ҳам бермаган, ердаги нарсалардан емоғи учун қўйиб ҳам юбормаган эди.

Сўнгра жаннат келтирилди. Бу нарса, мени олдинга юрганимни кўрганингизда бўлди. ўз мақомимда турдим, қўлимни чўзиб, сизнинг назар солишингиз учун унинг мевасидан олмоқчи бўлдим. Сўнгра, менга буни қилмаслик зоҳир бўлди. Бас, сизга нимаики ваъда қилинган бўлса, ҳаммасини ушбу намозимда кўрдим», дедилар». Муслим ва Насай ривоят қилган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан, аввалги ҳадисдагидан зиёда равишда, олинадиган фойдалар:

1. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга бу дунёдалиқ вақтларида охиратда бўлиши ваъда қилинган ҳамма нарсалар кўрсатилгани.
2. Арзимаган бўлса ҳам ўғрилик жуда ёмон нарса экани. Чунки, эгри асонинг учи билан оз нарса ўғирлаш мумкин. Лекин, ўша эгри асо билан ўғрилик қилган одам дўзахда ичаклари судралиб юриши осон нарса эмас. Шунинг учун бировнинг ҳаққидан қўрқиш керак.
3. Ҳайвонларни азоблаш ҳаром экани, бу иш дўзахга тушишга сабаб бўлиши.